

Příslušníci StB z Ústí nad Labem podrobili zprávy detailnímu rozboru, jedním z jeho cílů bylo vytvořit profil špiona. Z analýzy vyplynulo, že pisatelem je žena z Teplic nebo bezprostředního okolí, z českoněmeckého prostředí. V prosinci roku 1954 onemocněla. Je v pravidelném kontaktu se zahraničním prostřednictvím blíže neurčené mrtvé schránky v Praze, dále přes vlakovou linku Varnsdorf–Liberec a přes vysílání rozhlasu ze zahraničí. Jednu z vysílacích relací prý slyšela v listopadu. Ve zprávách uvedla několik jmen jako pramenů některých informací: Ladislav Hájek, Karel Slavata, Karel Tranta, dále zmiňovala jistého Čápa, který mohl potvrdit její neschopnost plnit úkoly pro nemoc, na uvedené osoby tedy měla fungující vazby.

Vzhledem k tomu, že těžiště pátrání předpokládali podle bydliště ilegalistky v Teplicích, do případu zasvětili příslušníky tamního okresního oddělení (dále jen OO) StB. Na společné operativní poradě dne 22. srpna 1955 v Teplicích, které se účastnil za krajskou správu Ústí nad Labem por. Hingar²⁷

---

27 ABS, f. Personální spisy příslušníků a zaměstnanců, osobní evidenční karta příslušníka: Miloš Hingar se narodil v roce 1921 v Radovesicích u Litoměřic. Původním povoláním byl holič, do SNB vstoupil v roce 1949. Hned zpočátku působil u StB, konkrétně u Okresního velitelství v Děčíně ve funkci operativního orgánu. V roce 1950 byl pověřen funkcí zástupce velitele. V roce 1951 přechází na krajskou správu do Ústí nad Labem, kde zastával funkci velitele kádrového oddělení. V roce 1954 přechází na III. odbor téže správy a zanedlouho je zařazen na II. odbor. Zde působí prakticky až do konce své kariéry. V roce 1970 se stává zástupcem náčelníka II. odboru, v letech 1971–1974 řídil IV. odbor a k 1. 1. 1975 se vrací na II. odbor jako velitel. V roce 1978 odchází do starobního důchodu.

s por. Hodným²⁸ a za teplické okresní oddělení npor. Navrátil,²⁹ určili postup k odhalení neznámé. Cesta k ní měla vést přes osoby, jejichž jména se objevovala se ve špionážních zprávách. Většinou v nich figurovaly jako zdroje informací. Byly to:

- Ladislav Hájek a Karel Slavata, kteří nastoupili 29. října 1954 na základní vojenskou službu, pisatelka zprávy byla podrobně obeznámena s dopisem, v němž Slavata líčí poměry na vojně;

- majitel auta s registrační značkou OR-46 18, která ve zprávách byla udávána jako příklad;

- zaměstnanec rudných dolů v Krušných horách Karel Tranta uváděný za zdroj informací k problematice tamního dolování, dále jeho bratr informoval o politické škole pro důstojníky v záloze v Bohosudově;

- okrajově zprávami procházela jména dr. Kobližek, dr. Vojan, dr. Holub, jistý Lingg a jistá Lokvencová, která podle zpráv navštívila 5. prosince 1954 svého manžela ve věznici.

Na uvedené osoby naplánovali přísně konspirativní prověrku s cílem zjistit jejich blízké kontakty, protože právě v jejich okruhu musela neznámá být. Ze zjištěných osob pak chtěli příslušníci vytipovat ženu, která by odpovídala předpokládanému profilu dle vyšetřovací hypotézy. Následně od ní získat tajně rukopis, popř. vzorek písma z jí přístupných psacích strojů. Odebrané vzorky pak porovnat s originálem zpráv.³⁰

Písemné informace vztahující se k pátrání se soustředí v nově založeném svazku „akce Trať“.

Případ řídil za Ústí nad Labem por. Miloš Hingar a za Teplice npor. Navrátil. Do akce okrajově zapojili i příslušníky zpravodajské služby 19. děčínské brigády PS, kteří sháněli operativní informace v německém a českém příhraničí. Místo přechodu státních hranic agentem bylo permanentně střežené hlídkou PS, pod kontrolou německých pohraničních vojsk bylo i místo nálezu mrtvé schránky.

Vedle prověrky výše uvedených osob příslušníci StB na přelomu srpna a září 1955 pátrali po prameni zpráv o letišti v Chotusicích. Ze strojopisné zprávy věděli, že tam „zdroj“ pracoval jako brigádník v říjnu 1954, hledali proto prostřednictvím pardubické StB osobu z kraje Ústí nad Labem, která by kritéria splňovala. Tímto způsobem ustanovili jistého Františka Klepače

28 ABS, f. Personální spisy příslušníků a zaměstnanců, osobní evidenční karta příslušníka: František Hodný se narodil v roce 1920 v Radostovicích u Pelhřimova, původním povoláním byl strojní zámečnick, do SNB vstoupil v roce 1950. Osobní evidenční karta zaznamenala pouze jedno jeho pracoviště – od počátku svého osmiletého působení v SNB byl zařazen u krajské správy v Ústí nad Labem jako operativní orgán.

29 Bližší údaje se k tomuto příslušníkovi SNB bohužel nepodařilo dohledat.

30 ABS, f. Operativní svazky, arch. č. 24319 MV, zpřístupněn v digitalizované formě, scan 24319_MV_2_7_0008, akce „Trať“ zápis o poradě.

a Václava Fridricha. Brzy se ale zjistilo, že tito neměli s případem nic společného.

Mezi prověřovanými osobami byl již výše zmíněný Karel Tranta (*1922), jedna zpráva z „balíčku“ ho uváděla jako zaměstnance rudných závodů a současně jako zdroj informací o dole v Cínovci a Krupce a jako účastníka a organizátora tamní hornické stávky proti zvýšení norem.³¹ Když se ukázala pravdivost Trantova rebelantství, příbuzenský vztah jeho manželky s dalším pramenem zpráv Karlem Slavatou a dále Trantova kriminální minulost, v níž byl odsouzen na tři roky vězení za šmelinu, zaměřila se pozornost StB na osoby, potažmo na ženy, se kterými byl ve styku.

Jednou z nich byla i modistka Ruth Hellerová (*1910). Podle pátrací hypotézy naplňovala kritéria pisatelky zpráv. Příslušníci StB zavedli kontrolu její korespondence a získali její rukopis z žádosti o občanský průkaz z 1. září 1955. Porovnáním žádosti s rukopisem špiónážních zpráv ale zjistili, že past sklapla naprázdno. StB okruh prověřovaných osob dále rozšířila i na lidi z okolí Hellerové. Neznámé špionce mohla vyprávět zvěsti od Tranty přetavené v písemné špiónážní zprávy právě ona. Pátrání tímto směrem dovedlo StB k přítelkyni Hellerové Albertině Kosinové (*1916).

Hellerová s Kosinovou se seznámily prostřednictvím svých manželů. Oba muži byli židovského vyznání a utekli před Hitlerem za války do Palestiny. Zde se zapsali do zahraniční československé armády v Africe. Po ukončení tamních bojů se v jejich řadách přesunuli do Anglie a s vítězným postupem Spojenců zpět do Československa. Přáteli zůstali i nadále, společně s manželkami se často vzájemně navštěvovali.

Albertina Kosinová bydlela s manželem Valtrem v Teplicích, ul. Na Spravedlnosti 1, a podle hypotetického profilu pachatelky mohla patřit mezi hlavní podezřelé. StB se dostala do její blízkosti prostřednictvím tajné spolupracovnice Anny Vančurové (*1919), krycím jménem ANITA.³² Teplická StB ji získala ke spolupráci 25. července 1955 poté, co z vlastní iniciativy oznámila svého známého za rozšiřování letáků Svobodné Evropy.³³ Řídící důstojníci hodnotili ANITU jako inteligentní a komunikativní. Hovořila česky i německy, velice si prý potrpěla na dobré oblečení a cítila se být součástí lepší teplické společnosti.³⁴

Agentka StB ANITA se znala se svou obětí Albertinou Kosinovou již ze svého rodiště v jižních Čechách. Náhodou se setkávají v poválečných Teplicích

31 ABS, f. Operativní svazky, arch. č. 24319 MV, scan 24319_MV_2_7_0023, akce „Trať“ zpráva.

32 V protokolech též ANYTA a ERIKA, podle záznamů evidenčních pomůcek pravděpodobně spolupracovala s StB již od roku 1954.

33 ABS, f. Operativní svazky, arch. č. 24319 MV, zpřístupněn v digitalizované formě, scan 24319_MV_5_7_0049, návrh na provedení kombinace.

34 Tamtéž.

a vzájemně se opět spřátelí. Při jedné z návštěv, na kterou svoji spolupracovnici vyslala teplická StB, si v rozhovoru vzájemně stěžovaly na nedostatek peněz. Manžel Vančurové byl ve vyšetřovací vazbě (později odsouzen na dva roky odnětí svobody za rozkrádání) a nezaměstnaná Kosinová byla bez stálého příjmu, navíc manžela měla mnoho měsíců nemocného. Musela tedy prý dokázat nakoupit na týden pro dva lidi za 250 korun. Vančurová, poučená svým řídicím důstojníkem kam směřovat konverzaci, projevila obdivný úžas a poprosila Kosinovou, aby jí takový nákup sepsala. Polichocená Albertina se nedala odradit ani manželem, který ji okřikoval, ať nic nepíše. Tak se ANITA dostala k Albertině rukopisu.

Dne 6. září 1955 se konala schůzka „řídicího orgána“ nadporučíka Navrátila z StB Teplice a ANITY. Zřejmě k nelibosti obou si účast na schůzce vyhradil také, ač hodnotně nižší, přesto v akci nadřízený, poručík Hingar z Ústí nad Labem. Svoji přítomnost zdůvodnil tím, že *jmenovaná má dotyk na hlavní osobu z akce (...) aby mohl posoudit, jak dalece je účelné se jmenovanou v daném případě spolupracovat*³⁵. Schůzka byla naplánována na 21.45 hod. Vančurová sama v bytě očekávala Navrátila. I v tomto případě se patrně opakoval nikoliv vzácný jev, kdy se spolupracovnice citově navázala na svého řídicího důstojníka, a to i přesto (možná proto), že její manžel čekal ve vězení na soud.³⁶

Ačkoliv v záznamu ze schůzky poručík Hingar vypeskoval „soudruha“ Navrátila za to, že by mohl na nevhodné schůzky v bytě se spolupracovnicí brzy doplatit³⁷ a další setkání s agentkou nařídil vždy konat za přítomnosti příslušníka z krajské správy Ústí na Labem, získali rukopis Albertiny Kosinové. Při prvním porovnání zjistili, že odhalili totožnost hledané. Přímé indicie nahrávaly další nepřímé: v nalezených zprávách u německé trati se hovoří o problematice výroby spartakiádních úborů, přičemž Kosina, Heller a Hellerová pracovali v oděvním průmyslu, podle ANITY Kosinová velice často „bezdůvodně“ cestovala, přičemž nalezené zprávy byly nejen z Teplic, ale i ze vzdálenějších míst severu Čech. Poslední indicii přinesla myšlenka propojit případ zastřeleného agenta Valtery (v Ústí nad Labem nevěděli, že II. správa již zjistila pravé jméno zastřeleného) a nálezů mrtvé schránky u východoněmeckých kolejí: v písemnostech nalezených u zastřeleného agenta stálo v kolonce odměny pro spolupracovníky: K.

35 ABS, f. Operativní svazky, arch. č. 24319 MV, zpřístupněn v digitalizované formě, scan 24319_MV_2_7_0019, spolupracovnice Anita – zpráva.

36 Tamtéž. Během rozhovoru např. poukazovala na to, že ještě má slunečnice, které spolu při schůzce trhali.

37 Tamtéž, scan 24319_MV_2_7_0019, spolupracovnice Anita – zpráva.